

FC Twente, scoren in de wijk

Een evaluatie van de voetbalcursus in het kader van het project Scoren in de wijk, gericht op effecten op het beweegpatroon van de deelnemende kinderen

Wim Westerveld

28-10-2010

Bacheloropdracht Universiteit Twente

Begeleiders: Prof. Dr. S.A.H. Denters en Dr. P.J. Klok

Samenvatting vooraf

Dit onderzoek gaat over de voetbalcursus van FC Twente in het kader van het project Scoren in de wijk. Het groeiende aantal kinderen met gewichtsproblemen bracht FC Twente ertoe om met deze voetbalcursus te starten. De cursus duurt 8 weken en wordt gegeven aan groep 7 en 8 van verschillende basisscholen in de wijken Tweckelerveld, Velve-Lindenhof en de Berfelo Es (Hengelo). In hoofdstuk 1 zal verder worden ingegaan op de aanleiding om met deze voetbalcursus te starten. Tevens zullen in hoofdstuk 1 de onderzoeksvragen worden behandeld, waaronder de hoofdvraag:

Worden de beoogde effecten van de voetbalcursus gerealiseerd en is deze doelbereiking het gevolg van de door FC Twente georganiseerde cursus?

Het gedrag van de kind hangt nauw samen met de hoeveel beweging die een kind krijgt. Om een gedragsverandering te laten plaatsvinden is het noodzakelijk om in te spelen op de houding, de sociale omgeving en de eigen effectiviteitverwachting. De determinant "eigen effectiviteitverwachting" houdt de mate in waarin het kind verwacht dat het iets kan. In hoofdstuk 5 zal verder worden ingegaan op de theorie achter het onderzoek.

In hoofdstuk 4 worden de doelstellingen van de cursus vermeld. Deze zijn belangrijk, omdat dan pas kan worden gekeken of de cursus ook echt bijdraagt aan het halen van de doelstellingen. De doelstellingen hebben betrekking op de beweeg- en eetpatronen en de sociaal-emotionele ontwikkelingen van de deelnemers.

De activiteiten die tijdens de cursus worden gedaan hebben met name betrekking op het veranderen van de houding ten opzichte van sport en bewegen. Ook komen er verschillende normen en waarden aan bod. Er moet respect zijn voor elkaar, de trainers en tevens moet er goed worden omgegaan met de materialen die tijdens de cursus worden gebruikt. Middenin de cursus wordt er ook een kookavond georganiseerd waarbij de kinderen en hun ouders zijn uitgenodigd. Op deze avond wordt er voorlichting gegeven over gezonde voeding.

Wanneer de beleidsuitvoering duidelijk is, kunnen we verdergaan met de doelbereiking van de cursus. De conclusie die kan worden getrokken is dat er niet kan worden aangetoond of de cursus daadwerkelijk een verandering in beweegpatronen heeft veroorzaakt. Wel wordt er door de uitvoerders van de cursus een verandering waargenomen in de houding van de deelnemende kinderen ten opzichte van sport en beweging.

In het laatste hoofdstuk van het onderzoek komen de aanbevelingen aan bod. Er worden onder andere aanbevelingen gegeven die te maken hebben met het selecteren van groepen die mogen deelnemen aan de cursus. Deze aanbevelingen zijn te lezen in hoofdstuk 10.

Voorwoord

Dit onderzoek gaat over de voetbalcursus die door de stichting "FC Twente, scoren in de wijk" al enkele jaren wordt gegeven. In het verleden is al eerder onderzoek naar deze cursus gedaan door Erik Schapink in 2008. Dit onderzoek kan als een vervolg worden gezien.

Het onderzoek bestaat uit twee delen. Het deel dat over de eetpatronen van de kinderen gaat is uitgevoerd door Sanne Schwarte en het deel dat over bewegen gaat is in dit verslag te vinden.

De uitvoering van het onderzoek was zeker niet geslaagd zonder de hulp van de beleidsuitvoerders Arjan Veurink en Anouk Dekker van FC Twente, scoren in de wijk. Ook de aanwijzingen van FC Twente, scoren in de wijk projectleider Drees Kroes waren meer dan welkom. Bij de uitwerking van het rapport heb ik de deskundige hulp gehad van mijn begeleiders Dhr. Bas Denters en Dhr. Pieter-Jan Klok. Aan deze hulp heb ik zeer veel gehad. Ook aan mijn partner in deze opdracht, Sanne Schwarte, heb ik veel te danken. Sanne werkt zeer gestructureerd en is een persoon met wie prettig samen kan worden gewerkt.

Al deze betrokkenen aan dit onderzoek wil ik hartelijk bedanken.

Inhoudsopgave

	<i>Pagina</i>
Voorwoord	
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Onderzoeksvragen	6
1.3 Het belang van het onderzoek	8
2. Theoretisch Kader	9
2.1 Opzet van het evaluatieonderzoek	9
2.2 Verschil doelbereiking/effectiviteit	10
2.3 De doelbereikingsvraag	10
2.4 De effectiviteitvraag	10
2.5 Onderzoeksopzet bij de effectmeting	11
2.6 De beleidstheorie	11
3. Dataverzameling	13
3.1 Documentenonderzoek	13
3.2 Interviews met beleidsuitvoerders/opstellers	13
3.3 Enquêtes	13
3.4 Tijdlijnformat	14
4. De beleidsinhoud	15
4.1 Doelstellingen	15
4.2 Middelen	17
4.3 Veranderingen tijdens de cursus	18
4.4 Conclusie onderzoeksvraag 1	18
5. De beleidstheorie	19
5.1 Beïnvloeden van bewegingsgedrag	19
5.2 Beïnvloeden van bewegingsgedrag volgens de cursus	21
5.3 Ontwikkeling van de beleidstheorie	23
5.4 Conclusie onderzoeksvraag 2	23

6. De beleidsuitvoering	24
6.1 De uitvoering van de cursus	24
6.2 Verschillen tussen Enschede en Hengelo	25
6.3 Conclusie onderzoeksvraag 3	25
7. De doelbereiking	26
7.1 De doelbereikingsvraag	26
7.2 Hoeveelheid sport en 'buiten spelen'	28
7.3 Hoeveelheid tv en pc	29
7.4 BMI-scores	29
7.5 Conclusie onderzoeksvraag 4	30
8. De effectiviteit	31
8.1 De effecten van de cursus	31
8.2 Verschillen vanuit de beleidstheorie	32
8.3 Verschillen vanuit de beleidsvoering	32
8.4 Conclusie onderzoeksvraag 5	32
9. Conclusie	33
10. Aanbevelingen	34
Literatuur	35
Bijlagen	37
1. De enquêtes	37
2. De BMI-scores	44
3. De SPSS-uitvoer	46

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het begin van deze eeuw zat de voetbalclub FC Twente'65 in financiële nood. De eredivisielicentie van de club kwam in gevaar. De gemeente Enschede is toen bijgesprongen door de club een aantal miljoen euro te lenen. Mede door die miljoenen heeft FC Twente zich inmiddels opgewerkt naar de nationale top van het profvoetbal. Door deze ontwikkelingen is er bij FC Twente het besef ontstaan dat het belangrijk is om als club goede verstandhouding te hebben met belangrijke spelers in de eigen maatschappelijke omgeving en ontstond het idee dat men iets terug wilde doen voor de Twentse samenleving. Daarom werd de stichting FC Twente, Scoren in de wijk opgericht. De stichting moest 'maatschappelijk betrokken' zijn in sociale achterstandwijken, zoals de Berfelo Es in Hengelo. Later zijn daar 2 wijken in Enschede (Velve-Lindenhof en 't Tweekelerveld) bijgekomen (Scorenindewijk, 2005).

Aangezien ik erg geïnteresseerd ben in het maatschappelijk betrokken zijn van BVO's (betaald voetbal organisaties) leek het mij een prachtig platform om onderzoek op te verrichten. Via Dhr. Bas Denters ben ik aan een opdracht gekomen waarin ik een onderdeel van dit "maatschappelijk betrokken" zijn van FC Twente moest onderzoeken.

Bij het project dat wij gaan onderzoeken is aan de hand van onder andere voetbalcursussen en kooklessen geprobeerd om schoolgaande kinderen aan het sporten te krijgen en ze gezonder te laten eten. Aanleiding voor dit project was het groeiende percentage van kinderen met overgewicht in sociaal achtergestelde wijken. Het was de bedoeling om de kinderen een gezondere leefstijl aan te leren door middel van voetbalcursussen. Ook was het de bedoeling ze op sociaal-emotioneel vlak iets bij te brengen. Door middel van een eerdere evaluatie is gekeken of dit deelproject geslaagd was en wat er eventueel verbeterd zou moeten worden (Schapink, 2008).

Het onderzoek van Erik Schapink uit 2008 kende echter enkele beperkingen. Zo was er geen voormeting waardoor er van een echte effectmeting geen sprake kan zijn. Het is daarom onzeker of er effecten waren op de beweegpatronen van de deelnemende kinderen. Om daar achter te komen is dit nieuwe onderzoek gestart.

1.2 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag die ik stel is in feite hetzelfde als die van Erik Schapink en Sanne Schwarte. De vraag heeft betrekking op de effecten, de inhoud en de uitvoering van de cursus.

Worden de beoogde effecten van de voetbalcursus gerealiseerd en is deze doelbereiking het gevolg van de door FC Twente georganiseerde cursus?

Dit onderzoek is een evaluatieonderzoek. Dat houdt in dat de inhoud, processen of effecten van beleid worden beoordeeld (Bressers & Hoogerwerf, 1995). Bij onderzoeksvragen 1 en 2 gaat het om de inhoud van het beleid dat bij de voetbalcursus is gevoerd. In onderzoeksvraag 3 wordt onderzocht hoe het proces of de uitvoering van de cursus wordt vormgegeven. De laatste twee vragen hebben betrekking op de uiteindelijke doelbereiking en effectiviteit van de cursus. Met behulp van deze vijf vragen wordt uiteindelijk een antwoord gegeven op de hoofdvraag.

1. *Wat waren de doelstellingen van de initiatiefnemers bij de aanvang van de voetbalcursus en met welke middelen en activiteiten wilden zij deze realiseren? Zijn er in termen van de doelstellingen, middelen en activiteiten tijdens het proces in Enschede en Hengelo veranderingen opgetreden?*

Het is ook erg belangrijk om te weten wat de beleidstheorie is, omdat we daarna gaan kijken of deze ook strookt met de werkelijke uitvoering. Pas wanneer de doelstellingen en de beleidstheorie duidelijk zijn kunnen we deze vergelijken met de praktijksituatie naar de praktijk. Dan zijn pas vraag 3, 4 en 5 te beantwoorden.

2. *Wat was de beleidstheorie bij het beleid en hoe heeft die beleidstheorie zich in Enschede en Hengelo (eventueel) ontwikkeld? En hoe verhoudt deze beleidstheorie zich tot de wetenschappelijke theorievorming met betrekking tot de beïnvloeding van beweegpatronen?*

Vervolgens is het van belang te weten of het gevoerde beleid ook daadwerkelijk is uitgevoerd. De beleidsuitvoering is het 2de aspect van de cursus dat we gaan onderzoeken.

3. *Op welke wijze is het voorgenomen beleid op de diverse locaties daadwerkelijk uitgevoerd?*

De volgende vraag heeft betrekking op de doelen van het beleid. Het is belangrijk te weten of de manier van uitvoering er ook voor heeft gezorgd dat de vooraf opgestelde doelen ook zijn bereikt.

4. *Zijn de doelen van de voetbalcursus in Enschede en Hengelo bereikt?*

Tot slot wordt er nog gekeken of het gevoerde beleid effectief is geweest.

5. *Welk effect heeft de voetbalcursus in Enschede en Hengelo gehad op het bewegingspatroon van deelnemende kinderen? En hoe zijn eventuele verschillen in de*

effectiviteit te verklaren uit eventuele verschillen in de opzet van het project (vraag 1), de beleidstheorie (vraag 2) en de uitvoering van het beleid in Enschede en Hengelo?

In de beleidspraktijk worden de begrippen doelbereiking en effectiviteit vaak ten onrechte door elkaar gehaald. Bij vraag 4 gaat het erom of de doelstellingen van de cursus zijn gehaald en bij vraag 5 gaat het erom of de cursus daaraan heeft bijgedragen. Dit is een fundamenteel verschil.

1.3 Het belang van het onderzoek

In sociaal achtergestelde wijken ligt, zo blijkt uit eerder onderzoek, het aantal kinderen met gewichtsproblemen hoger dan in andere wijken (Schapink, 2008). Meestal komt dit door een ongezonde leefstijl. Het is van groot belang dat hier wat aan wordt gedaan. Het project 'Scoren in de Wijk' wil dit onder andere bereiken door deze voetbalcursus te geven (Scoren in de Wijk, 2005).

De cursus stelt de sport centraal. Door de kinderen in beweging te krijgen en ze na te laten denken over hun leefstijl kan veel bereikt worden. Er liggen plannen om lange termijn contracten aan te gaan met ouders en kinderen wat betreft hun leefstijl. Ook leren de kinderen in een groep werken en beter om te gaan met verlies. Dit zijn waardevolle eigenschappen die de kinderen in hun verdere leven nodig zullen hebben.

FC Twente, Scoren in de wijk wil graag weten of ze bereiken wat ze willen bereiken. Doet de stichting goed werk of zouden er veel dingen anders moeten? Dit zijn vragen die van groot belang zijn voor deze stichting. Met behulp van dit onderzoek kunnen daar antwoorden op worden gegeven.

In hoofdstuk 2 wordt de opzet van het onderzoek beschreven en vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de dataverzameling uitgelegd. De eerste onderzoeksvraag, over de beleidsinhoud, wordt in hoofdstuk 4 beantwoord. Daarna gaan we door met de beleidstheorie in hoofdstuk 5, waar onderzoeksvraag 2 wordt beantwoord. Dan komen we bij de beleidsuitvoering in hoofdstuk 6. In dit hoofdstuk wordt onderzoeksvraag 3 beantwoord.

De laatste 2 onderzoeksvragen worden in hoofdstuk 7 en 8 beantwoord. In hoofdstuk 7 gaat het om de doelbereikingsvraag (vraag 4) en in hoofdstuk 8 gaat het om de effectiviteitsvraag (vraag 5). Nadat alle onderzoeksvragen zijn beantwoord wordt er in hoofdstuk 9 een conclusie getrokken en in hoofdstuk 10 komen we bij de aanbevelingen voor een nieuw onderzoek over de cursus.

2. Theoretisch kader

In dit theoretisch kader zal eerst worden uitgelegd hoe de opzet van dit evaluatieonderzoek eruit ziet. Vervolgens wordt de doelbereikingsvraag (onderzoeksvraag 4) en de effectiviteitsvraag (onderzoeksvraag 5) uitgelegd om daarna de opzet van de effectmeting te bespreken. Na deze beschrijvingen wordt het veranderingsproces in kaart gebracht. Dit gebeurt door het schetsen van de beleidstheorie.

2.1 Opzet van het evaluatieonderzoek

Het onderzoek dat ik ga verrichten wordt een evaluatieonderzoek genoemd. Bij dit onderzoek worden de inhoud, processen of effecten van het beleid beoordeeld (Bressers & Hoogerwerf, 1995, p19). Volgens Bressers en Hoogerwerf is een beleid te zien als een streven naar het bereiken van bepaalde doeleinden met bepaalde middelen en bepaalde tijdskeuzen. Het doel van evaluatieonderzoek is te bekijken of beleid bijdraagt tot de realisatie van de gestelde doelen.

Doordat ik voornamelijk ga kijken wat de effecten zijn van de voetbalcursus is er vooral sprake van een effectevaluatie. Pawson & Tilley (1999) stellen dat de kern van het evaluatieonderzoek vooral zit in het onderzoeken van de effecten van een interventie. De interventie is in dit geval de voetbalcursus. Door middel van de voetbalcursus proberen de beleidvoerders kinderen meer aan het bewegen te krijgen om ze daardoor gezonder te laten leven. Met die interventie worden significante veranderingen beoogd. Om dit te onderzoeken gaan we een combinatie van ex durante en ex post evaluaties verrichten. Ex durante evaluaties zijn evaluaties die gedaan worden gedurende het proces (de interventie). Deze evaluaties hebben als bedoeling dat de eerste prestaties worden gemeten en dat er gedurende de cursus kan worden gekeken of er noodzakelijke aanpassingen kunnen worden gedaan om eventueel nieuw beleid vast te stellen. Deze evaluaties kenmerken zich door een sterk exploratief en empirisch karakter (Vlist, Bunte, & Galen, 2007).

Ex post evaluaties stellen vaak de effecten van beleid vast doormiddel van beleidsdoorlichting en effectonderzoek achteraf. Beleidsdoorlichting is een evaluatie van beleid op algemene en operationele doelstellingen. Effectenonderzoek is een systematische kwantitatieve analyse naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid (Vlist, Bunte, & Galen, 2007)

2.2 Verschil doelbereiking/effectiviteit

Met het oog op de onderzoeksvragen 4 en 5 worden vaak enkele belangrijke begrippen door elkaar gehaald. Een veel gemaakte fout in de beleidspraktijk is het vergeten van de scheiding tussen doelbereiking en effectiviteit. Het verschil tussen deze twee begrippen is, dat het bij de doelbereikingsvraag erom gaat of de doelstellingen zijn bereikt, terwijl het bij de effectiviteitvraag erom gaat of het beleid hieraan heeft bijgedragen. Dit is een cruciale vraag binnen het onderzoek die zeker niet uit het oog mag worden verloren.

2.3 De doelbereikingsvraag

Maar hoe ga ik die doelbereiking bepalen? Doelbereiking bepalen we pas wanneer we de doelen kennen. Het makkelijkste om hier te doen is om te kijken naar de officiële beleidsdoelen. De legitimatie voor het gebruik van collectieve middelen bij de cursus wordt gezocht bij de doelen die worden nagestreefd (Bressers & Hoogerwerf, 1995). De "topdown" benadering is gebruikelijk als het gaat om het toetsen van doelbereiking. Toch wordt deze methode lang niet altijd gebruikt. Vaak is het niet mogelijk om de doelbereiking vast te stellen aan de hand van de officiële doeleinden uit het beleidsprogramma. Deze zijn vaak te breed geformuleerd (Bressers & Hoogerwerf, 1995), maar bij de voetbalcursus is juist de tijd waarin de doeleinden gerealiseerd moeten worden het grote probleem. De cursus duurt slechts 8 weken en in die korte tijd is het vermoeden dat er geen significante veranderingen bij het beweeggedrag van de kinderen zal optreden. Toch worden er ook andere doelen gesteld die misschien wel in 8 weken te bereiken zijn.

In het begin van de cursus laten we de deelnemers een vragenlijst invullen en aan het einde van de cursus doen we dat nog een keer. Door de resultaten van beide metingen naast elkaar te leggen kan het verschil worden bepaald. Dit verschil is indicatie voor de vraag of er sprake is geweest van de beoogde gedragsverandering bij de cursisten.

2.4 De effectiviteitvraag

In de vorige paragraaf is aangegeven dat we de doelbereiking kunnen bepalen door de situatie van de kinderen aan het begin en aan het einde van de cursus te vergelijken. Echter, daarmee is nog niets gezegd over de effectiviteit. De effectiviteit van de cursus wordt namelijk bepaald door de doelbereiking die het gevolg is van de beleidsinterventie. De effectiviteit van een beleid wordt echter niet alleen bepaald door het verloop van deze interventie (beleidsuitvoering). Het belangrijkste is dat de leden van de doelgroep (de deelnemende kinderen) op de beoogde wijze reageren op de toegepaste beleidsinstrumenten (Bressers & Hoogerwerf, 1995, p137)

2.5 Onderzoeksopzet bij de effectmeting

Verder is zeer belangrijk in hoeverre de gekozen onderzoeksopzet geschikt is voor het bepalen van de effectiviteit. De onderzoeksopzet ziet er als volgt uit.

In vijf deelnemende klassen vullen de leerlingen, in de beginnende fase van de cursus, een digitale enquête in. Bij deze eerste meting moeten de kinderen twee keer binnen een week een vragenlijst invullen (zie bijlage 1). Vervolgens wordt er zes weken lang een "treatment" gegeven (de voetbalcursus) en in de laatste week krijgen de kinderen weer een enquête opgestuurd. Dit design wordt ook wel "The One-Group Pretest-Posttest Design" genoemd (Shadish, Cook & Campbell, 2002). In tegenstelling tot het vorige onderzoek (Schapink, 2008) naar deze voetbalcursus wordt er nu wel een pretest uitgevoerd. Dit heeft als voordeel dat er nu wel echt een vergelijking kan worden gemaakt tussen twee metingen.

Toch is ook deze methode niet volmaakt. Het is erg jammer dat we geen controlegroep hebben kunnen selecteren. Hierdoor kun je beter zien of er werkelijk effecten zijn opgetreden en zo vlak je ook andere bedreigingen van de causaliteit uit (Shadish, Cook & Campbell, 2002).

2.6 De beleidstheorie

Een beleidstheorie bevat veronderstellingen van de beleidsvoerders over relaties tussen verschijnselen. Die relaties bestaan uit drie delen. Namelijk de finale relaties (doelinden en middelen), causale relaties (oorzaken en gevolgen) en de normatieve relaties (beginselen en normen) (Bressers & Hoogerwerf, p62).

In mijn onderzoek komen vooral de causale relaties aan bod. Het is enorm belangrijk om te weten of er überhaupt wel een beleidstheorie op papier staat. Dit is namelijk lang niet altijd het geval en ik ben er dan ook al achtergekomen dat bij de stichting FC Twente, Scoren in de wijk lang niet alles op papier staat, omdat de beleidstheorie in feite gebaseerd is op bedoelingen die grotendeels in het hoofd van verschillende betrokkenen zitten. Volgens Bressers & Hoogerwerf is de reconstructie van de beleidstheorie in verschillende stappen te doen. Ik ga daarom de volgende stappen ondernemen in de interviews:

- verzamel uitspraken van de beleidsontwerpers en beleidsbepalers over het beleid in kwestie;
- spoor de expliciete veronderstellingen over oorzaak-gevolgrelaties in de uitspraken op. Maak daarna hypothesen hierover;

- spoor de expliciete veronderstellingen over doel-middelrelaties in de uitspraken op. Maak daarna hypothesen hierover;
- spoor de expliciete veronderstellingen over relaties tussen beginselen en normen in de uitspraken op. Maak daarna hypothesen hierover;
- reconstrueer het geheel van de hypothesen tot een systematisch opgebouwd en samenhangend geheel van hypothesen: de gereconstrueerde beleidstheorie;
- desgewenst kan dit geheel van hypothesen schematisch worden weergegeven in grafieken. Door middel van pijlen worden oorzaak-gevolg relaties aangeduid.
(Bressers & Hoogerwerf, 1995, p63-64)

Om de cursus op een effectieve manier te kunnen onderzoeken, moet de beleidstheorie bekend zijn. Deze beleidstheorie is van groot belang voor dit onderzoek aangezien het een soort interventietheorie is. De beleidstheorie schetst welk veranderingsproces door de beleidsvoerder wordt beoogd met het beleid. Dit is dus geen wetenschappelijke theorie, maar meer een theorie die praktijkmensen, die we bij Scoren in de wijk tegenkomen, hanteren als basis voor het voeren van een bepaald beleid. Door de beleidstheorie op te stellen kun je nagaan of het feitelijke proces naar verwachting verloopt (Pawson & Tilley, 1998). Op basis van die bevindingen kun je uiteindelijk onderzoeken of het beleid ook bijdraagt aan de bereiken van de doelen die we in onderzoeksvraag 1 proberen te vinden. Dit is van cruciaal belang voor het verloop van het onderzoek.

Pawson en Tilley zijn van mening dat de beleidstheorie achterhaald kan worden door voor een interventie (de voetbalcursus) na te gaan welke mechanismen onder welke omstandigheden resulteren in uitkomsten. Door te kijken of het beleidsproces volgens de verwachtingen van deze theorie verloopt, kan men beleid evalueren. Volgens Pawson en Tilley is dit de enige manier om de effectiviteit te bepalen. Dit levert volgens hen een bijdrage aan de plausibiliteit van de effectiviteit van beleid. Aan de hand van deze manier kunnen dus verwachtingen worden geformuleerd die betrekking hebben op de generaliseerbaarheid van de resultaten en door deze vervolgens te toetsen kan er dus worden aangetoond hoe een maatregel werkt (Pawson & Tilley, 1998).

3 Dataverzameling

In deze paragraaf gaat het over de vraag hoe ik de data verzamel die nodig is om mijn onderzoeksvragen te beantwoorden.

3.1 Documentenonderzoek

Om de eerste vragen van mijn onderzoek te kunnen beantwoorden heb ik een documentenanalyse uitgevoerd. Dit is vooral belangrijk om achter de beleidsinhoud te komen. Ook heb ik door een documentenanalyse het theoretisch kader beschreven dat we gebruiken om te kijken of de cursus wel de juiste activiteiten uitvoert om de doelen te bereiken.

3.2 Interviews met uitvoerende/beleidsopstellers

Om de volgende deelvragen te beantwoorden met betrekking tot de beleidsuitvoering heb ik samen met Sanne Schwarte interviews afgenomen met de mensen die het beleid uitvoeren en de mensen die het beleid opstellen. Deze interviews waren bedoeld om achter de beleidsinhoud te komen, die belangrijk is bij onderzoeksvraag 1. Ook was het belangrijk om via de interviews achter de beleidstheorie te komen.

Door de projectmedewerkers te vragen naar de beleidsinhoud en beleidsuitvoering kan er worden gekeken naar de vraag of deze twee dingen met elkaar in lijn liggen. De interviews zijn gehouden met Drees Kroes (projectleider Scoren in de Wijk), Arjan Veurink (beleidopsteller/uitvoerder), Anouk Dekker (uitvoerster) en Harry Dost (uitvoerder).

3.3 Enquêtes

Zoals al eerder gezegd moeten de deelnemende kinderen verschillende vragenlijsten invullen om een goed beeld te krijgen van de beweegpatronen. Door vervolgens te kijken of de beleidsdoelstellingen zijn gehaald kunnen we onderzoeksvraag 4 beantwoorden. Daarna kijken we welke effecten er precies zijn opgetreden voor de beantwoording van onderzoeksvraag 5.

De enquêtes zijn als volgt vormgegeven. De kinderen kregen op woensdag een eerste enquête opgestuurd via de e-mailadressen die we hebben verzameld tijdens de cursus. In die vragenlijst vroegen we ze naar het beweeggedrag van gisteren en eergisteren (dinsdag en maandag). Vrijdags stuurden we een nieuwe vragenlijst waarin we alleen naar gisteren vroegen (donderdag). Zo kregen we een accuraat beeld van de beweggewoontes van de deelnemende kinderen. Deze hele cyclus werd nog een keer herhaald bij de nameting.

Dit is de eerste keer dat vragenlijsten digitaal worden afgenomen bij de kinderen. Er is gekozen voor deze manier, omdat het gemak erg groot is bij het werken met Google Documents. Er kunnen zo in korte tijd grote vragenlijsten worden opgesteld en de antwoorden van de kinderen worden direct verwerkt in allerlei grafieken die we later in het onderzoeksrapport kunnen tonen. Wanneer deze methode aanslaat zal dit ook door de trainers van de voetbalcursus gebruikt gaan worden.

3.4 Tijdlijnformat

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van "event history calendering". Door deze methode kun je leefpatronen eenvoudig herkennen. Deze methode biedt veel voordelen die de validiteit zeker ten goede komen. Met deze methode is het mogelijk om een "tijdlijn" te maken, waardoor je gewoontes van kinderen makkelijker herkent. De methode gebruikt visuele ondersteuning en informeert naar opeenvolgingen van gebeurtenissen. Vervolgens worden de verschillende gebeurtenissen in de juiste context gezet. Hierdoor worden dingen uit het verleden makkelijker herinnerd door mensen (Grijpstra, 2007).

De vragenlijsten worden zoals eerder aangegeven afgenomen met behulp van Google Documents. Zo worden de kinderen direct benaderd en is het gemak een stuk groter. De formulieren worden opgeslagen in een spreadsheet die ook weer over te zetten is naar SPSS. Via het programma SPSS zal er dan kunnen worden bekeken of kinderen bijvoorbeeld significant meer zijn gaan bewegen.

4. De beleidsinhoud

In dit hoofdstuk wordt onderzoeksvraag 1 beantwoord op basis van een documentenanalyse en interviews met betrokkenen. Er wordt gekeken naar de doelstellingen die vooraf zijn opgesteld en of deze tijdens de cursus nog zijn veranderd. Daarnaast worden de activiteiten en middelen bekeken welke worden gebruikt om de doelstellingen te halen.

Onderzoeksvraag 1 luidt als volgt: *Wat waren de doelstellingen van de initiatiefnemers bij de aanvang van de voetbalcursus en met welke middelen en activiteiten wilden zij deze realiseren? Zijn er in termen van de doelstellingen, middelen en activiteiten tijdens het proces in Enschede en Hengelo veranderingen opgetreden?*

4.1 Doelstellingen

In de eerste plaats probeert de cursus de leefstijl van kinderen gezonder te maken. Dit wordt geprobeerd op twee manieren:

- het beïnvloeden van de beweegpatronen van kinderen: kinderen moeten meer gaan bewegen;
- het beïnvloeden van de eetpatronen van kinderen: kinderen moeten gezonder gaan eten.

Daarnaast wordt er ook een ander effect beoogd, namelijk het sociaal-emotionele aspect. Kinderen moeten leren samenwerken en er moet zelfdiscipline ontstaan bij de kinderen (Kroes, 2010). Doordat de ouders bij de opvoeding ontzettend belangrijk zijn, is de bedoeling dat in deze cursus de ouders/opvoeders nauw betrokken worden bij enkele activiteiten. Zodat de ouders ook enkele dingen van de cursus kunnen opsteken. De precieze doelstellingen staan beschreven in de jaarrapportage van Scoren in de Wijk uit 2005 en in het werkplan dat bij de start van de cursus is opgesteld. Dit is onderzocht door Erik Schapink in 2008 en deze doelstellingen zijn bevestigd door de betrokkenen van deze cursus. Wat verder opvalt, is dat de betrokkenen niet echt vanuit een opgesteld werkplan werken. In principe zit alles in het hoofd van de betrokkenen.

Zoals al eerder aangegeven streeft de cursus er ook naar om de kinderen ook sociaal-emotioneel te ontwikkelen. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende aspecten:

- omgaan met winst en verlies;
- omgaan met mindere en betere bewegers;
- omgaan met verantwoordelijkheid;
- respect voor elkaar en voor trainers en medewerkers van FC Twente;
- zelfdiscipline;
- aansporen en stimuleren om samen te werken met iedereen uit de klas.

(Schapink, 2008, p13-14)

Daarnaast moeten kinderen enthousiast worden gemaakt voor sport en spel. Dit wordt gedaan door een fysieke training aan te bieden waardoor kinderen bereikt kunnen worden. Om de kinderen vervolgens meer te laten bewegen kan alleen bereikt worden als ze er plezier aan beleven (Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO, 2008). Dit probeert Scoren in de Wijk ook te bereiken (Scoren in de wijk, 2009).

De uiteindelijke doelstellingen zijn als volgt geformuleerd:

- het leren en bevorderen van bewegen;
- het ontwikkelen van voetbalkwaliteiten;
- het ontwikkelen van sociaal-emotionele aspecten;
- het bewust worden van een gezondere leefstijl.

(Stichting FC Twente, Scoren in de wijk, 2009)

Deze doelstellingen zijn onder te verdelen in bewegen en eten. Dit onderzoek richt zich op het beweegaspect. Trainer Harrie Dost zegt hierover het volgende: " *Bewegen heeft betrekking op de ontwikkeling van karaktereigenschappen, omgaan met verlies, andere mensen accepteren en waarderen. Het uiteindelijke doel hierbij is het ontwikkelen van het totale mensbeeld.*"

4.2 Middelen en Activiteiten

De voetbalcursus bestaat uit acht bijeenkomsten waarin de volgende aspecten aan bod komen: samenwerking, discipline, mentaliteit, teambuilding en verzorging (voldoende drinken, gezonde voeding, hygiëne en nachtrust). Voetbal is in deze cursus niet leidend. Het is slechts een middel om de doelstellingen te bereiken. De sport loopt als een rode draad door de verschillende activiteiten die door de stichting FC Twente, scoren in de wijk zijn opgezet (Scoren in de wijk, 2009). Het belangrijkste is om de kinderen bewust te laten worden van een gezonde leefstijl.

De activiteiten zijn als volgt vormgegeven:

- maaltijden van kinderen vergelijken met die van een profvoetballer. Om kinderen te laten nadenken over gezonde voeding;
- sprinten met loden vest. Kinderen krijgen ook telkens extra gewicht in hun vest. Beïnvloedt dit je snelheid met sprinten was de vraag vervolgens;
- voorlichting over eten. Hoeveel calorieën zitten er in een snack? Of hoeveel zitten er in een gewone maaltijd? Kinderen moeten kennis over hun eigen eten krijgen;
- de kinderen moeten ook bewust worden van trainingsactiviteiten. Waarom doen we dit? Welke spieren worden hiermee getraind en hoeveel calorieën verbranden we hiermee?

Aan de hand van deze activiteiten moet het kind erachter komen wat de invloed is van sporten op overgewicht. Het sociaal-emotionele aspect komt ook aan bod binnen de activiteiten:

- verantwoordelijkheid, de kleedkamers moeten netjes worden achtergelaten;
- omgaan met winst en verlies, het incasservermogen wordt hierbij vergroot;
- elk kind moet worden gestimuleerd om samen te werken met alle kinderen uit de klas;
- respect moet er zijn voor elkaar en voor de trainers van FC Twente, scoren in de wijk;
- de zelfdiscipline moet worden vergroot. Elk kind moet op tijd aanwezig zijn;
- omgaan met betere en mindere sporters. De kinderen worden ingedeeld bij betere en mindere sporters, waardoor ze samen leren werken.

(Stichting FC Twente, scoren in de wijk, 2009)

Al deze aspecten worden binnen de groep besproken tijdens de training. Als het nodig is wordt het kind er individueel op aangesproken (Veurink & Dekker, 2010).

4.3 Veranderingen in de loop van de cursus

Zowel in Hengelo als in Enschede geven de trainers aan dat er tijdens de cursus geen veranderingen hebben plaatsgevonden wat betreft de doelstellingen. Wel is duidelijk dat bij de ene groep andere manieren nodig zijn om de doelstellingen te halen dan bij een andere groep. Groepen verschillen van elkaar wat betreft sportiviteit en discipline. De trainers moeten dit tijdig zien en hun activiteiten hierop instellen (Dost, 2010).

4.4 Conclusie onderzoeksvraag 1

De voetbalcursus van FC Twente, scoren in de wijk heeft doelstellingen die in twee groepen zijn onder te verdelen. Aan de ene kant wil de cursus kinderen bewustmaken van een gezonde leefstijl en aan de andere kant worden sociaal-emotionele vaardigheden ontwikkeld door middel van allerlei activiteiten waarin deze vaardigheden worden beoefend. Er zijn geen veranderingen opgetreden in de doelstellingen gedurende de cursus.

5. De beleidstheorie

In deze paragraaf zal onderzoeksvraag 2 worden beantwoord. Onderzoeksvraag 2 luidt als volgt: *Wat was de beleidstheorie bij dit beleid en hoe heeft deze zich in Enschede en Hengelo ontwikkeld? En hoe verhoudt deze beleidstheorie zich tot de wetenschappelijke theorievorming met betrekking tot de beïnvloeding van beweegpatronen?*

Om deze vraag te beantwoorden wordt eerst een wetenschappelijke theorie over het beïnvloeden van beweegpatronen uiteengezet.

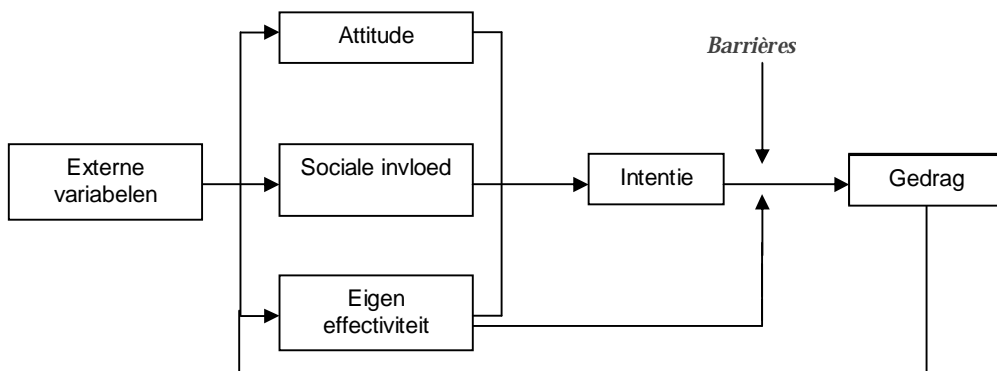
5.1 Het beïnvloeden van bewegingsgedrag

Wanneer we het over het beïnvloeden van bewegingsgedrag hebben kan er gebruik worden gemaakt van het ASE-model. Dit veelgebruikte model stelt dat gedrag verklaard wordt vanuit de intentie om dat gedrag te vertonen en de intentie wordt weer verklaard door drie hoofddeterminanten:

- attitude (A): hoe positief staat iemand tegenover het gedrag (voor- en nadelen)?
- sociale invloed (S): hoe positief staat de omgeving ten aanzien van het gedrag? (waargenomen gedrag, waargenomen meningen, normen, ervaren steun)
- eigen effectiviteitverwachting (E): kan iemand het gedrag vertonen (mogelijkheden, vaardigheden)

(Vries, Dijkstra & Kuhl, 1988).

Volgens dit model is het alleen mogelijk om via de determinanten invloed te hebben op het gedrag van de kinderen.

(Vries, Dijkstra, & Kuhlman, 1988)

Het ASE-model is gebaseerd op de theorie van gepland gedrag van Fishbein & Ajzen en op de inzichten van Bandura. In het model wordt aangenomen dat keuzes bewust worden gemaakt, maar bij het beweeggedrag van mensen gaat het vaak om gewoontegedrag en dat vindt natuurlijk onbewust plaats. Automatismen houden dit gedrag dan in stand. Kinderen zijn zich vaak niet bewust van het eigen risicogedrag, bijvoorbeeld wanneer ze te weinig bewegen (Gezondheidsraad, 2003).

Toch is het interessant om de determinanten van het model mee te nemen in ons onderzoek. We kunnen dan kijken of deze ook daadwerkelijk worden aangehaald tijdens de cursus.

De volgende determinanten kunnen voeding- en beweeggedrag beïnvloeden:

- attitude ten opzichte van sporten, bewegen en gezond eten;
- sociale omgeving: allochtonen eten bijvoorbeeld uitgebreid bij alle sociale contacten, invloed grootouders bij allochtonen, ouder-kind interacties, voorbeeldgedrag van de ouders, opvoedingsregels;
- eigen effectiviteit: moeilijk om voedingsgewoonten te veranderen;
- bewustwording van te veel of verkeerd eten en te weinig bewegen.
Voldoende bewustwording van het eigen voeding- en beweeggedrag is dan ook een noodzakelijke eerste stap voor gedragsverandering. Inzicht in eigen voedingsgedrag en inzicht in persoonlijke lichamelijke activiteit;
- kennis en vaardigheden om kenmerken van een gezond voedingspatroon toe te passen;
- intentie om te gaan sporten, bewegen en gezond te eten;
- barrières: kosten, tijdstip, locatie, beschikbare tijd, motorische vaardigheden.

(Waardenburg & Boer, 2006)

Vervolgens moeten er indicatoren zijn waaraan we kunnen afmeten of de cursus daadwerkelijk werkt. Dit kan worden gemeten door middel van richtlijnen van het Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg.

De basisprincipes om de fysieke gesteldheid van kinderen te verbeteren of op peil te houden zijn: voldoende bewegen, de inactiviteit verminderen en gezonde voeding eten (Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO, 2008). De stichting Scoren in de wijk houdt deze richtlijnen van het Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg dan ook aan.

Om fysieke gesteldheid te meten wordt vaak de BMI-score (Body Mass Index) gebruikt. Zo ook bij de voetbalcursus van Scoren in de wijk. Voor de BMI-scores bestaan internationale "afkapwaarden" die leeftijd en geslachtsafhankelijke criteria voor de score weergeven (Van den Hurk, 2006). Over de hele wereld worden deze criteria als leidend beschouwd. Er kleven echter ook enkele nadelen aan een BMI-score. De verschillen in lichaamsbouw worden niet in de berekening meegenomen en het is een vrij grove maat. Toch wordt het in de dagelijkse

medische praktijk als een betrouwbare maat neergezet, omdat bij een grote afwijking (zoals ondergewicht of overgewicht) de BMI-score als een goede indicator te boek staat (Van den Hurk, 2006).

Volgens onderzoek van de Jeugd Gezondheidszorg naar overgewicht en obesitas (zwaarlijvigheid) worden kinderen steeds jonger te dik. Bij metingen die zijn gedaan staat het percentage jongens van 4 tot en met 15 jaar oud, die kampen met overgewicht of obesitas, op 14.5%. Bij meisjes in dezelfde leeftijdscategorie staat dit percentage zelfs op 17.5% (Van den Hurk, 2006). Dit zijn zorgwekkende percentages als je de stijgingen ten opzichte van de metingen in het verleden bekijkt. Opvallend is ook dat uit onderzoek blijkt dat kinderen uit een laag sociaaleconomisch milieu vaker met obesitas of overgewicht te kampen hebben (Van den Hurk, 2006). Het is dus aannemelijk dat bij kinderen uit de "supportwijken" van FC Twente, Scoren in de wijk ook relatief vaker obesitas of overgewicht zal voorkomen.

Eén van de doelstellingen van de voetbalcursus is het tegengaan van obesitas bij kinderen die deelnemen aan de cursus. Onderzoek naar het stimuleren van kinderen om meer te bewegen is ook aanwezig. Om kinderen meer te laten bewegen moet de aandacht worden gelegd op het belang van buiten spelen, sportactiviteiten en het fietsen en lopen naar school (Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO, 2008). Obesitas hangt nauw samen met het spelen van computerspelletjes en Tv-kijken (Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO, 2008). Dat worden dus ook variabelen die we gaan testen op significante veranderingen voor en na de cursus.

Een onhaalbaar of onrealistisch sportadvies kan voor kinderen met obesitas of overgewicht zeer demotiverend werken. Belangrijker is de nadruk op plezier in beweging. Bij minder dan 10% van de kinderen met obesitas is er sprake van een medische aandoening. Bij kinderen met overgewicht is dit slechts 1% (Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO, 2008). Hier valt voor de cursus dus nog genoeg winst te behalen.

5.2 Beïnvloeden van bewegingsgedrag volgens de cursus

Zoals het ASE-model aangeeft wordt gedrag vertoond vanuit een intentie om dit gedrag te vertonen en die intentie wordt vervolgens verklaard door drie hoofddeterminanten: attitude, sociale invloed en effectiviteitverwachting (De Vries, Dijkstra & Kuhlman, 1988, p273-282).

Attitude

Bij deze hoofddeterminant gaat het bij de cursus om het enthousiast maken van kinderen voor sport, bewegen en gezond eten. Zoals aangegeven bij de vorige onderzoeksvraag, probeert de cursus middels verschillende oefeningen kinderen bewust te maken wat de invloed is van een te zwaar lichaam. Ook wordt het belang van genoeg bewegen telkens maar weer onderstreept (Stichting FC Twente, scoren in de wijk, 2009).

Sociale invloed

Het belang van de ouders op het gedrag van kinderen wordt door alle trainers benadrukt. Ouders hebben de grootste sociale invloed op het gedrag van een kind. Ouders kunnen hun kinderen helpen om gezonder te leven, maar ook ongezonder (Dost, 2010).

Projectuitvoerder Arjan Veurink geeft in zijn interview aan dat hij veel meer de ouders in de cursus wil betrekken. Ouders zijn vaak degenen die regels stellen wat het kind wel en wat het kind niet mag.

Om deze groep mensen te bereiken organiseren de uitvoerders van de voetbalcursus een kookavond waarin kinderen een gezonde maaltijd voor hun ouders gaan koken. Ook worden er lezingen gegeven door uitvoerder Harrie Dost om het belang van beweging en sport voor kinderen aan te stippen. Ook geeft meneer Dost aan hoe slecht vet eten en wat voor invloed dit heeft op het normale leven van kinderen. Vervolgens komt er iemand van Carint, die nogmaals het belang van gezonde voeding voor kinderen onderstreept.

Door deze lezingen probeert FC Twente, scoren in de wijk dus in te spelen op de sociale invloed die de ouders hebben op het kind. Het is de bedoeling dat deze ouders de informatie die is verteld ook thuis gaan toepassen (Veurink & Dekker, 2010).

Eigen effectiviteitverwachting

Op het gebied van bewegen liggen er enkele gevaren (barrières) op de loer met betrekking tot de eigen effectiviteitverwachting. Wanneer een kind simpelweg de fysieke mogelijkheden niet heeft om te sporten wordt het erg lastig om daadwerkelijk te bewerkstelligen dat het kind gaat sporten. FC Twente, scoren in de wijk probeert echter ervoor te zorgen dat ook kinderen die zelden of nooit hebben gesport, aan de cursus kunnen deelnemen. Oefeningen worden bijvoorbeeld aangepast aan de fysieke capaciteiten van de deelnemers.

Ook kan het zo zijn dat de ouders of verzorgers van het kind niet de financiële middelen hebben die nodig zijn om het kind te laten sporten. Wanneer dit het geval is, is het erg moeilijk om een gedragsverandering te veroorzaken bij het kind. FC Twente, scoren in de wijk probeert echter met een opgericht sportfonds ouderen aan de financiële middelen te helpen om kinderen te laten sporten (Kroes, 2010).

5.3 Ontwikkeling van de beleidstheorie

De bedoeling van de cursus is om de intentie van de kinderen, om meer te gaan bewegen en gezonder te eten, te stimuleren. De gedragsverandering moet plaats gaan vinden wanneer attitude, sociale invloed en de eigen effectiviteitverwachting is beïnvloed (Waardenburg & De Boer, p11). Om dit te bereiken moet per groep worden gekeken op welke aspecten moet worden ingespeeld. Bij de ene groep kan er bijvoorbeeld sprake zijn van heel veel kinderen met overgewicht. Dan moet de nadruk op het bewegingsaspect liggen. Bij een andere groep kunnen er bijvoorbeeld veel gedragsproblemen zijn. Hier moet dan op ingespeeld worden door de sociaal-emotionele aspecten sterk te ontwikkelen.

5.4 Conclusie onderzoeksvraag 2

De beleidstheorie is van groot belang om de doelen van de cursus te bereiken. Door in te spelen op de attitude, sociale omgeving en eigen effectiviteitverwachting, probeert de cursus een gedragsverandering op gang te brengen. Deze filosofie komt overeen met het ASE-model dat in dit hoofdstuk is geïntroduceerd. Dit betekent dus dat de beleidstheorie dat de beleidstheorie, die ten grondslag ligt aan de interventie, strookt met de wetenschappelijke kennis die tot dusver is verzameld over dit onderwerp. Tijdens de cursus kunnen accenten worden verlegd of andere prioriteiten worden gesteld. Dit ligt helemaal aan de soort groep die de uitvoerders onder handen krijgen.

6. De beleidsuitvoering

In dit hoofdstuk zal het gaan om de beleidsuitvoering. De belangrijkste kwestie die zal worden besproken is, of het voorgenomen beleid ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Het kan zo zijn dat de uitvoering op andere manieren heeft plaatsgevonden dan was voorgeschreven in de doelstellingen en activiteiten.

Onderzoeksvraag 3 luidt als volgt: *Op welke manier is het voorgenomen beleid ook daadwerkelijk uitgevoerd?*

Deze vraag kan worden beantwoord door de observaties die ik heb gedaan samen met Sanne Schwarte. Over de cursusdagen waar we niet bij aanwezig waren hebben we vragen gesteld in de interviews die we hebben afgenomen.

6.1 De uitvoering van de cursus

Als de kinderen op het sportcomplex aankomen, moeten zij zich direct omkleden in de kleedkamers. De kinderen krijgen kleding van FC Twente aan en ze vinden dit zichtbaar prachtig. Door de trainers worden direct regels gesteld en het belang van discipline en respect hebben voor elkaar wordt direct aangehaald. Ook wordt benadrukt dat de kinderen te gast zijn bij FC Twente en dat er zorgvuldig met de kleding moet worden omgesprongen.

Daarna werd uitleg gegeven over schoeisel en hygiëne. Het schoeisel dat de kinderen aan hebben moet van goede kwaliteit zijn, omdat anders de kans op blessures significant toeneemt. Het belang van een goede hygiëne werd ook aangestipt, omdat hygiëne ontzettend belangrijk is bij een gezonde leefstijl.

Eenmaal op het veld waren er verschillende oefeningen uitgezet. Eerst werd een sprinttest gedaan en daarna moesten een aantal kinderen een loden vest aan. Het doel hiervan was om de kinderen erop te wijzen wat enkele kilo's aan overgewicht met je lichaam doen. De sprintsnelheid van deze kinderen nam aanmerkelijk af en zo werd geprobeerd om de kinderen op de gevaren van overgewicht te wijzen. Tijdens de oefeningen die hierna volgden werden bijna alle spieren van het lichaam getraind. Dit werd allemaal in spelvorm gedaan, zodat er altijd een groepje de winnaar zou zijn. Deze manier sloeg erg aan bij de kinderen en het plezier lag zichtbaar erg hoog.

In de andere cursusdagen werden alle oefeningen uitgevoerd die in hoofdstuk 4 staan beschreven. Ook deze oefeningen werden allemaal in spelvorm gedaan zodat er constant winnaars en verliezers waren. Zo werd geoefend om met winst en verlies om te gaan.

Tijdens de cursus werden dus ook sociaal-emotionele aspecten uitvoerig getraind. Bij sommige groepen moesten er oefeningen worden aangepast, omdat een bepaalde oefening teveel agressie opriep of de groep nog niet genoeg capaciteiten had om een oefening uit te voeren (Dost,2010). Toch bleven de uitgangspunten altijd hetzelfde. Veel oefeningen kwamen terug uit de cursus van vorige jaren. De trainers hebben al enkele jaren ervaring met dit project en weten heel goed welke oefeningen goed werken.

Bij de eerste en laatste bijeenkomst werd ook de BMI-score van alle kinderen gemeten. Bij te hoge scores werd er individueel met het kind en de ouders besproken wat hiertegen kon worden gedaan. Vaak werd het kind dan doorverwezen naar een diëtiste van Scala Welzijn. Dit ging ongeveer om een of twee leerlingen per klas.

Gedurende de cursus waren enkele feestdagen die voor oponthoud zorgden. Op deze dagen werd er geen training gegeven waardoor het uitgestippelde beleid veel moeilijker uit te voeren is. Regels en oefeningen blijven niet zo lang hangen en dit kan ten koste zijn gegaan van de mogelijke effecten die de cursus heeft op het beweeggedrag van de kinderen.

6.2 Verschillen tussen Enschede en Hengelo

De doelstellingen en activiteiten zijn vrijwel identiek in Enschede en Hengelo. In de voorzieningen zit wel een groot verschil. Waar de groepen in Hengelo trainen op het goedverzorgde en moderne trainingscomplex van FC Twente, moeten de groepen in Enschede het doen met faciliteiten van de amateurverenigingen Rigtersbleek en Phenix. Toch bleken de voorzieningen ook bij Rigtersbleek en Phenix in orde en er was veel hulp van vrijwilligers om het de kinderen naar de zin te maken. In Hengelo is het echter net wat professioneler en moderner.

6.3 Conclusie onderzoeksvraag 3

Alle vooraf gestelde activiteiten zijn ook daadwerkelijk uitgevoerd in de praktijk. Wanneer een groep echter nog niet klaar was voor de ingeplande activiteit, dan werd hier op ingespeeld. De rode draad van de cursus werd echter nooit uit het oog verloren en de uitgangspunten voorafgaande aan de cursus zijn hetzelfde gebleven. Ook is de beleidsuitvoering in Enschede en Hengelo vrijwel identiek.

7. De doelbereiking

In dit hoofdstuk zal worden bekeken of de doelstellingen van de voetbalcursus bereikt zijn. De doelstellingen zijn in hoofdstuk 5 geformuleerd.

Onderzoeksvraag 4 luidt als volgt. *Zijn de doelen van de voetbalcursus in Enschede en Hengelo bereikt?*

7.1 De doelbereikingsvraag

De belangrijkste doelstellingen van de cursus worden in hoofdstuk 4 beschreven. Bij de deelnemende kinderen moet een gezonde leefstijl worden gestimuleerd. Ook is de sociaal-emotionele ontwikkeling tijdens de trainingen belangrijk. De kinderen moeten bijvoorbeeld goed met elkaar omgaan en ze moeten met winst en verlies kunnen handelen. Het is heel lastig om te meten of in acht weken tijd de sociaal-emotionele vaardigheden zijn ontwikkeld. Wel is het mogelijk om te kijken of de kinderen meer zijn gaan bewegen of anders zijn gaan eten. In dit deel van het onderzoek richt ik mij op het beweeggedrag van de deelnemende kinderen, daar waar Sanne Schwarte het eetgedrag heeft onderzocht. Het sociaal-emotionele aspect van de cursus laten we buiten beschouwing. Dit is om het onderzoek niet te uitgebreid te maken.

Dit kan worden berekend door middel van de ingevulde vragenlijsten. In de eerste week van de cursus zijn twee vragenlijsten beantwoord en in de laatste week van de cursus zijn er eveneens twee vragenlijsten opgestuurd. De vragenlijsten zijn als volgt opgesteld: In de eerste vragenlijst van de eerste week wordt gevraagd naar het gedrag van gisteren en eergisteren. In de tweede vragenlijst in de eerste week wordt alleen naar het gedrag van gisteren gevraagd (zie bijlage 2). Wanneer deze volgorde wordt herhaald bij de tweede meting in de laatste week van de cursus krijgen we 6 antwoorden op dezelfde vraag. Hierdoor kunnen we een patroon herkennen.

De respons viel echter tegen. In de eerste meting kregen we 41 respondenten en in de tweede meting 31. Slechts 12 respondenten hebben alle vier de vragenlijsten ingevuld in de voormeting en de nameting. Dit aantal viel ons erg tegen. De rest van de respondenten heeft dus niet alle vragenlijsten ingevuld. Wanneer veel meer kinderen alle vier de vragenlijsten hadden ingevuld, dan was dit ten goede gekomen aan de betrouwbaarheid van de metingen. Ongeveer 25 % heeft dus alle vragenlijsten ingevuld.

Ook de verdeling van de respondenten naar plaats pakte niet mooi uit. De respondenten uit Hengelo waren in grote meerderheid ten opzichte van de respondenten uit Enschede (zie bijlage 4). Door dit gegeven was het niet mogelijk om een goede vergelijking te maken tussen beide steden.

Om te kijken of de kinderen significant meer zijn gaan bewegen moet de respons worden geanalyseerd in het programma SPSS. In de vragenlijst zijn vragen gesteld over de hoeveelheid beweging die de kinderen krijgen in een week. Om dit te meten kunnen we kijken naar hoeveel uur ze per week hebben gesport, hoeveel uur ze buiten hebben gespeeld in een week en hoeveel ze naar de tv en computer hebben gekeken. Het gemiddelde van de voor- en nameting van elke variabele is vergeleken met de "paired samples t-test".

In tabel 8.1 staat het aantal respondenten (N) op 24. Dit aantal is gebaseerd op het aantal respondenten dat beide voormetingen hebben ingevuld. Op basis van deze respondenten is het gemiddelde van de voormeting bepaald. Bij de nameting is het hetzelfde verhaal. Het is toeval dat er daar ook 24 respondenten beide metingen hebben ingevuld.

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	GesportVoormeting	1,9722	24	1,08866	,22222
	GesportNameting	2,1042	24	,94000	,19188
Pair 2	BuitengespeeldVoormeting	2,0625	24	1,24607	,25435
	BuitengespeeldNameting	2,5972	24	1,09005	,22251
Pair 3	PCVoormeting	1,4028	24	1,14199	,23311
	PCNameting	,9236	24	,93764	,19140
Pair 4	TVvoormeting	1,9931	24	1,13197	,23106
	TVnameting	1,9444	24	1,11929	,22847

Tabel 8.1: *gemiddelde, aantal respondenten, standaard deviatie, standaard error*

In tabel 8.2 is de gepaarde waarnemingen test uitgevoerd. Daar worden de gemiddelden die in tabel 8.1 zijn uitgerekend met elkaar getoetst.

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	GesportVoormeting - GesportName ting	-,13194	,98415	,20089	-,54751	,28363	-,657	23	,518
Pair 2	BuitengespeeldVoormeting - BuitengespeeldName ting	-,53472	,96931	,19786	-,94403	-,12542	-2,703	23	,013
Pair 3	PCVoormeting - PCName ting	,47917	,85312	,17414	,11893	,83941	2,752	23	,011
Pair 4	TVvoormeting - TVname ting	,04861	,91350	,18647	-,33713	,43435	,261	23	,797

Tabel 8.2: *gepaarde waarnemingen test*

De waarden zijn tweezijdig getoetst met een 95% betrouwbaarheidsinterval en wanneer een waarde uit de laatste kolom kleiner is dan 0.05 dan is er een significant verschil aangetoond (Huizingh, 2006, p31). Is de waarde groter dan 0.05 dan is er dus geen significant verschil.

7.2 Hoeveelheid sport en 'buiten spelen'

Een belangrijke indicator om te kijken of de kinderen meer zijn gaan bewegen is de hoeveelheid sport waar de kinderen aan doen elke week. We zien in de tabel dat er geen significante verschillen zijn opgetreden. Er is een kleine stijging waar te nemen (0,13194), maar dit is niet significant. Wat wel positief is veranderd is de variabele "buiten spelen". Speelden de respondenten eerst nog gemiddeld ongeveer 2 uur buiten per week. In de laatste meting ligt dit gemiddelde ruim boven de 2 en een half uur. Het verschil blijkt hier wel significant te zijn. We kunnen dus concluderen dat de respondenten significant meer buiten speelden in de laatste week.

Wat verder nog opviel aan de gegevens was dat er eigenlijk heel weinig kinderen helemaal niet buiten speelden of sporten. De meeste kinderen zitten op een sportvereniging en ook verreweg het grootste gedeelte speelt toch minimaal 2 uur buiten in de week.

7.3 Hoeveelheid tv en pc in de week

Uit verschillende bronnen (Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO, 2008) blijkt dat teveel tv kijken en achter de pc zitten slecht is voor de gezondheid van kinderen.

Zwaarlijvigheid of obesitas komt hier vaak uit voort, omdat de kinderen hierdoor niet meer genoeg bewegen. Tijdens de cursus wordt dit gevaar ook aangehaald door de trainers. Het is dus van belang dat we deze variabelen ook meenemen in ons onderzoek.

Als we kijken naar de variabele tv-kijken zien we een zeer lichte daling. Dit is echter niet significant, maar wanneer we kijken hoeveel uur de respondenten achter de computer zaten zien we een flinke daling. Waar de kinderen in de eerste weken nog ruim 1,4 uur achter de computer zaten, ligt dat gemiddelde nu nog net boven de 0,9 uur. Dit verschil blijkt ook significant te zijn en dus kunnen we concluderen dat de respondenten significant minder achter de computer zaten.

7.4 BMI- scores

Het kan lastig zijn om een leefpatroon te analyseren aan de hand van een vragenlijst. Daarom zijn ook de BMI-scores gemeten van twee willekeurige scholen die aan de cursus deelnamen. De deelnemers van de Don Boscoschool en de Vockerschool uit Hengelo zijn in de eerste week van de cursus gemeten en in de laatste week nog een keer. Wat voor de meting al opviel was dat er op het eerste gezicht niet veel te dikke kinderen in de klassen zaten. Dit bleek ook uit de daadwerkelijke metingen. In de twee klassen waar de meting is gedaan, was slechts 1 meisje dat iets te dik was. Hier wordt nog op teruggekomen in hoofdstuk 11.

Uit de meting bleek dat bij de Don Boscoschool de gemiddelde BMI-score 18.80 was bij de voormeting. Bij de nameting bleek deze 18.75 te zijn. Dit verschil is niet significant. Bij de Vockerschool was bij de voormeting de BMI-score gemiddeld 18.77 en bij de nameting 18.89. Ook dit verschil is niet significant. Er kan dus geconcludeerd worden dat er geen significante verschillen zijn opgetreden in de BMI-scores van de leerlingen tijdens de cursus. De gemiddelde BMI-scores van beide scholen was gezond (zie bijlage 2).

7.5 Conclusie onderzoeksvraag 4

Het meten van bewegingsgedrag is ontzettend lastig. Er zijn veel factoren die een rol kunnen spelen in het al dan niet bewegen. Toch hebben we met deze vragenlijsten geprobeerd een beeld te krijgen van de hoeveelheid beweging die de deelnemers krijgen. Door ook te kijken naar belangrijke factoren als tv en pc proberen we de betrouwbaarheid te verhogen. Uit dit onderzoek is gebleken dat de respondenten meer buiten zijn gaan spelen en minder achter de pc hebben gezeten. Dit is een positief gegeven als het gaat om de doelstellingen van de cursus. *Kinderen moeten meer gaan bewegen.*

8. Effectiviteit

In dit hoofdstuk wordt de laatste onderzoeksvraag beantwoord. Deze vraag heeft betrekking op de effectiviteit van de cursus. Onderzoeksvraag 5 luidt als volgt.

Welk effect heeft de voetbalcursus in Enschede en Hengelo gehad op het bewegingspatroon van deelnemende kinderen? En hoe zijn eventuele verschillen in de effectiviteit te verklaren uit eventuele verschillen in de opzet van het project (vraag 1), de beleidstheorie (vraag 2) en de uitvoering van het beleid in Enschede en Hengelo?

8.1 Effecten van de cursus

De effectiviteit van de cursus wordt gemeten op basis van de doeltreffendheid. Zijn de doelen bereikt na aanleiding van het gevoerde beleid? In dit geval gaat het dan om de vraag of de kinderen meer zijn gaan sporten of bewegen door de cursus. Het is, zoals eerder aangegeven, echter erg lastig om een verandering in bewegingsgedrag te meten. Het weer zou bijvoorbeeld van grote invloed kunnen zijn op de bewegingspatronen van kinderen in de weken van de voor- en nameting. In de voormeting was het weer over het algemeen 'slecht' te noemen. Er was veel regen en de zon kwam maar zelden door het wolkendek. In de nameting was dit niet het geval. Alleen op de vrijdag was er een enkele regenbui in Twente, maar de rest van de week was het heerlijk weer. Met deze gegevens zouden de significante verschillen tussen de voor- en nameting, op de variabele "buiten spelen", al kunnen worden verklaard.

Uit de respons blijkt dat de kinderen niet significant meer zijn gaan sporten (zie tabel 8.2). Wel blijkt uit de respons dat de kinderen significant meer buiten zijn gaan spelen en ook de trainers van FC Twente, scoren in de wijk geven aan dat de kinderen positiever tegenover sporten en bewegen staan. Er is een grote "verbeterdrang" in de kinderen aanwezig en de verbetering en het fanatisme neemt elke week toe (Dost, 2010).

Dit zijn aanwijzingen dat de "attitude" (een van de determinanten om gedrag te veranderen, zie hoofdstuk 2) is veranderd. De leraren van de deelnemende klassen trekken dezelfde conclusie. Ook zij zeggen dat de kinderen positiever tegenover sporten en bewegen in het algemeen staan en ze zien ook de verbetering die al door de trainers was aangegeven (Veurink & Dekker, 2010).

8.2 Verschillen vanuit de beleidstheorie

Op het gebied van sociale omgeving en eigen effectiviteitverwachting zijn geen grote verschillen gesignaleerd in de vragenlijsten en de interviews met de betrokkenen. Alleen op het gebied van attitude zou er een belangrijk verschil kunnen zijn, maar dit is niet direct terug te vinden in de vragenlijst. Hier zijn simpelweg geen vragen over gesteld.

Wel is belangrijk om te vermelden dat het kampioenschap van FC Twente een positievere houding ten opzichte van sport kan hebben veroorzaakt (Dost, 2010). Veel van de deelnemende kinderen zijn trouw fan van de club uit Enschede en krijgen door deze positieve externe prikkel een extra positieve houding tegenover sport (Dost, 2010). Dit zorgt er weer voor dat de eigen effectiviteitverwachting en de attitude tegenover sport wordt vergroot.

8.3 Verschillen vanuit de beleidsuitvoering

Zoals al eerder te lezen is in hoofdstuk 4, is er weinig tot geen verschil in de beleidsuitvoering tussen Enschede en Hengelo. In de interviews met de betrokkenen zijn ook geen verschillen aangetoond en in beide steden wordt de cursus gegeven aan de hand van dezelfde uitgangspunten. De respons op de vragenlijsten in Enschede was erg slecht waardoor we geen betrouwbare vergelijking kunnen maken om te kijken of de verschillen tussen Enschede en Hengelo te wijten zijn aan een verschil in beleidsuitvoering.

8.4 Conclusie onderzoeksvraag 5

De effecten die de cursus heeft op het beweegpatroon van de deelnemende kinderen zijn op te maken uit de vragenlijsten en uit de interviews met betrokkenen. Nadat uit de vragenlijsten bleek dat de kinderen meer buiten zijn gaan spelen en minder tv zijn gaan kijken, gaven de uitvoerders en betrokkenen in de interviews ook aan dat de houding van kinderen tegenover sport en beweging ook zichtbaar verbeterd was tijdens de trainingen. De attitude van de kinderen ten opzichte van sport is daardoor veranderd. Dit is een hoofddeterminant van het beïnvloeden van bewegingsgedrag en is daardoor een belangrijk aspect in het stimuleren van hiervan. De beleidstheorie en de beleidsuitvoering zijn niet verschillend van elkaar en daardoor is er geen verschil in effecten tussen Enschede en Hengelo.

9. Conclusie

In dit hoofdstuk komt de algemene conclusie van het onderzoek ter sprake. De cursus die dit jaar werd gegeven is in dit onderzoek grondig geanalyseerd. De doelstellingen die zijn gesteld kunnen we in twee groepen onderverdelen. In de eerste plaats probeert de cursus de deelnemers een gezondere leefstijl te laten volgen en ten tweede is het voor FC Twente, scoren in de wijk erg belangrijk dat de cursisten ook sociaal-emotioneel ontwikkelingen doormaken. Het bewust worden van een gezondere leefstijl gebeurt door de deelnemers tijdens verschillende sport- en spelvormen te onderwijzen. Het plezier in de sport staat hierbij voorop en door deze aanpak wordt heel erg ingespeeld op de houding van het kind. Het beïnvloeden van deze "attitude" van het kind is erg belangrijk om (bewegings-)gedrag te kunnen veranderen, zo bleek uit eerder onderzoek van Fischbein & Ajzen.

De vooropgestelde activiteiten en middelen zijn allemaal hetzelfde gebleven tijdens de beleidsuitvoering. Alleen wanneer een groep qua capaciteiten de oefening nog niet aankon is hierop ingespeeld, hetgeen overigens niet vaak voor kwam. De uitgangspunten voorafgaand aan de cursus zijn allemaal gelijk gebleven en bleven de leidraad voor de voetbalcursus.

Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek is er twijfel of de conclusie kan worden getrokken dat de cursus invloed heeft op de beweegpatronen van de deelnemers. Weliswaar is aangetoond dat de respondenten in de nameting meer buiten speelden en minder achter de tv zaten, maar dit is nog geen garantie dat ze daadwerkelijk meer zijn gaan bewegen door de cursus. Hier kunnen de resultaten van de enquêtes geen uitsluitsel over geven. De houding van kinderen ten opzichte van sport en bewegen kan wel veranderd zijn. Hier zijn in het onderzoek sterke aanwijzingen voor gevonden. De uitvoerders zagen elke week verbeteringen en er was steeds meer enthousiasme bij de kinderen aanwezig. De leraren van de klassen hadden dit ook al geconstateerd (Veurink & Dekker, 2010). Dit is erg belangrijk aangezien het ASE-model stelt dat het beïnvloeden van de "attitude" van een mens tot een gedragsverandering kan leiden (Waardenburg & De Boer, 2006).

Het antwoord op de hoofdvraag (*worden de beoogde effecten van de voetbalcursus gerealiseerd en is deze doelbereiking het gevolg van de door FC Twente georganiseerde cursus?*), die in hoofdstuk 1 is gesteld, luidt dan ook als volgt. Het is onzeker of de cursus daadwerkelijk voor aantoonbaar meer beweging heeft gezorgd onder de cursisten. Daarop kunnen vele andere factoren van invloed zijn. Wel zijn er aanwijzingen, op basis van de interviews en observaties, dat de houding van de cursisten ten opzichte van sport en beweging is verbeterd.

10. Aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk worden de aanbevelingen aan de leiding van de cursus besproken. Er zijn verschillende aspecten van de cursus waar nog verbetering valt te boeken. De manier van resultaten meten zou bijvoorbeeld beter kunnen, zo bleek ook in dit onderzoek. Het is erg lastig om resultaten van een kortstondige cursus op deze manier te meten. Ook het kiezen van de juiste doelgroep zou op een andere manier kunnen.

Het beïnvloeden van bewegingsgedrag is erg lastig. Maar omdat de cursus ook nog eens slechts acht weken duurt, wordt het extra lastig om een gedragsverandering te laten plaatsvinden. Er zou kunnen worden gekeken of de cursus niet wat langer kan worden gegeven om de kans op een gedragsverandering groter te laten zijn.

Een andere aanbeveling is om de doelgroep beter te bereiken door scholen te selecteren. Nu kunnen scholen zich vrij aanmelden voor de cursus. Wat ons opviel tijdens de cursus is dat er eigenlijk weinig gevallen van overgewicht aanwezig waren en dat veel deelnemers al een gezonde leefstijl hadden. Wanneer de school zelf de gevallen van overgewicht per klas doorgeeft, kan er door FC Twente, scoren in de wijk een selectie worden gemaakt van scholen die de cursus het hardst nodig hebben. Dit druist wel in tegen het principe van FC Twente, scoren in de wijk om niet te discrimineren (Kroes, 2010).

Er zou ook nog een nameting over een jaar kunnen worden verricht over de deelnemers van de voetbalcursus van dit schooljaar. Dan kan er worden gekeken of er nog dingen zijn blijven hangen van de cursus en of de kinderen daadwerkelijk gezonder leven. De e-mailadressen van de kinderen zijn al bekend.

Wanneer er vervolgonderzoek komt naar deze cursus zou er vooral moeten worden gekeken naar de houding- en kennisaspecten van de deelnemende kinderen ten opzichte van een gezonde levensstijl. Er zijn in dit onderzoek enkele aanwijzingen gevonden dat de houding en kennis van kinderen over een gezonde levensstijl al is veranderd, maar het zou goed zijn om hier met een onderzoek uitsluitsel over te geven.

Literatuur

Bressers, H & Hoogerwerf, A (1995). *Beleidsvaluatie*, Alphen aan den Rijn: Samson H.D, Tjeenk Willink

Dost, H. (2010, mei 21). Scoren in de wijk, voetbalcursussen. (S. Schwarte, & W. Westerveld, Interviewers)

Gezondheidsraad. (2003). *Overgewicht en obesitas*. Den Haag: Gezondheidsraad.

Grijpstra, F. (2007). *Aanpassingen voor de event history calendar (EHC) voor Nederlandse adolescenten en bepalingen van de betrouwbaarheid en validiteit*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO (2008). *Diagnostiek en behandeling van obesitas bij volwassenen en kinderen*, Van Zuiden, Alphen aan de Rijn

Pawson, R., & Tilley, N. (1998). *Caring Communities, Paradigm Polemics, Design Debates. Evaluation*.

Redactioneel JGZ, nr.5, oktober 2006, Bohn Stafle van Loghum, Houten

Schapink, E. (2008). *Evaluatie voetbalcursus FC Twente, Scoren in de Wijk*. Enschede: Universiteit Twente.

Scoren in de Wijk. (2005). *Scoren in de Wijk*. Opgeroepen op April 11, 2010, van Scoren in de Wijk: een sportieve samenwerking op het maatschappelijk veld: www.scorenindewijk.nl

Shadish, W.R., T.D. Cook, and D.T. Campbell (2002). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Generalized Causal Inference*, Boston: Houghton-Mifflin.

Swanborn, P. (1999). *Evalueren*. Amsterdam: Boom.

Van den Hurk, K. van Dommelen P. de Wilde, J.A. Verkerk, P.H. van Buuren, S. en HiraSing, R.A.(2006), "Snelle toename gewicht bij kinderen tussen de 4 en 15 jaar", p. 83

Veurink, A., & Dekker, A. (2010, mei 17). Scoren in de wijk, voetbalcursussen. (S. Schwarte, & W. Westerveld, Interviewers)

Vlist, A. v., Bunte, F., & Galen, M. (2007). *Beleidsvaluatie Ex-post*. Den Haag: LEI.

Vries, H. d., Dijkstra, M., & Kuhlman, P. (1988). Self-efficacy: the third factor besides attitude and subjective norm as predictor of behavioural intentions. *Health education research* 3, nr. 3, 273-282.

Waardenburg, T. v., & Boer, E. d. (2006). *Evaluatie: 'Eten + gymmen = Gewicht dimmen!'*. 's-Hertogenbosch: GGD Hart voor Brabant.

Bijlage 1: Enquêtes

Vragenlijst deelnemers

Je doet samen met je klasgenoten mee aan de voetbalcursus van FC Twente. Het is belangrijk om meer te weten over je manier van leven. Daarom stellen we een paar vragen, bijvoorbeeld over wat je de afgelopen dagen hebt gegeten en gedrongen.

Aan het einde van de week en aan het einde van de cursus zullen we je die vragen nog een keer stellen.

Als je alle vier de vragenlijsten invult, dan krijg je van FC Twente een leuk cadeautje. En verder verloten we onder de kinderen die alle vier vragenlijsten hebben ingevuld ook 2 kaartjes voor de eerste thuiswedstrijd van FC Twente in de nieuwe competitie.

1. Wat is je voornaam en je achternaam?

Voornaam:

Achternaam:

2. Ik ben een ...

Eerst willen we je wat vragen stellen over gisteren.

3. Wat voor dag was het gisteren?

4. Hoe laat ben je gisteren opgestaan?

Tijd opstaan:

5. Heb je gisteren nadat je opstond je jezelf gedoucht of heb je jezelf gewassen?

Enkele vragen over wat je gisteren hebt gegeten voordat je naar school ging

6. Heb je bij gisteren voor je naar school ging een of meer van de onderstaande dingen gegeten:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

7. Heb je bij gisteren voor je naar school ging een of meer van de onderstaande dingen gegeten:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

8. Heb je gisteren voor je naar school ging een of meer van de onderstaande dingen gedronken:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

Gisteren op school en tussen de middag

9. Hoe ben je gisteren naar school gegaan?

10. Heb je gisteren op school of tussen de middag iets gegeten of gedronken?

11. Zo ja, wat was het?

Schrijf alleen trefwoorden op, zoals brood, yoghurt,...

12. Heb je bij gisteren op school of tussen de middag een of meer van de onderstaande dingen gegeten:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

13. Heb je bij gisteren op school of tussen de middag een of meer van de onderstaande dingen gegeten:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

14. Heb je bij gisteren op school of tussen de middag een of meer van de onderstaande dingen gedronken:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

Gisteren na schooltijd, avondeten en avond

15. Hoe ben je gisteren na school naar huis gegaan?

Met de bus

16. Heb je gistermiddag na schooltijd iets gegeten of gedronken?

Ja

Nee

17. Wat heb je gisteren als avondeten gegeten?

(schrijf alleen trefwoorden op)

18. Wat heb je gisteren na het avondeten gegeten?

(schrijf alleen trefwoorden op)

19. Heb je bij gisteren na schooltijd, bij het avondeten of daarna een of meer van de onderstaande dingen gegeten:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

20. Heb je bij gisteren na schooltijd, bij het avondeten of daarna een of meer van de onderstaande dingen gegeten:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

21. Heb je bij gisteren na schooltijd, bij het avondeten of daarna een of meer van de onderstaande dingen gedronken:

Als je meer dan een van deze dingen hebt gegeten voor je naar school ging, kruis dan meer vakjes aan.

Water

22. Hoeveel snacks (snoep, chocola, chips, ijsjes) heb je gisteren alles bij elkaar gegeten?

23. Hoe vaak heb je gisteren je tanden geïetst?

24. Hoe laat ging je gisteren naar bed?

Nu nog wat vragen over je vrije tijd

25. Hoeveel uur heb je gisteren televisie of video gekeken?

Hemaal niet

Ongeveer 1 uur

Ongeveer 2 uur

Ongeveer 3 uur

Ongeveer 4 uur

Ongeveer 5 uur

Ongeveer 6 uur

Ongeveer 7 of meer uur

26. Hoeveel uur heb je gisteren achter de computer gezeten?

Helemaal niet

Ongeveer 1 uur

Ongeveer 2 uur

Ongeveer 3 uur

Ongeveer 4 uur

Ongeveer 5 uur

Ongeveer 6 uur

Ongeveer 7 of meer uur

27. Hoeveel uur heb je gisteren gesport?

Helemaal niet

Ongeveer een half uur

Ongeveer 1 uur

Ongeveer 2 uur

Ongeveer 3 of meer uur

28. Hoeveel uur heb je gisteren buiten gespeeld?

- Helemaal niet
- Ongeveer een half uur
- Ongeveer 1 uur
- Ongeveer 2 uur
- Ongeveer 3 of meer uur

De vragen 3 -- 28 vragen werden bij de eerste voormeting en bij de eerste nameting ook gesteld voor eergisteren.

Slotvragen

Ben je in Nederland geboren?

- Ja
- Nee

In welk land is je moeder geboren?

Nederland

In welk land is je vader geboren?

Welke taal spreek je meestal thuis?

Woon je bij je beide ouders?

Als je op 2 plaatsen woont, mag je 2 hokjes aankruisen)

- Bij mijn moeder en mijn vader
- Alleen bij mijn moeder
- Alleen bij mijn vader
- Bij mijn moeder en haar nieuwe partner
- Bij mijn vader en zijn nieuwe partner
- Andere volwassenen

Werkt jouw moeder?

Ja

Nee

Ik weet het niet

Ik heb geen moeder / ik zie mijn moeder niet

Werkt jouw vader?

Ja

Nee

Ik weet het niet

Ik heb geen vader / ik zie mijn vader niet

Ben je lid van een sportvereniging?

Zo ja, welke vereniging?

Kan je goed of juist niet goed tegen je verlies?

slecht tegen mijn verlies

goed tegen mijn verlies

Kan je goed of juist niet goed samenwerken met iedereen uit jouw klas.

niet goed samenwerken met iedereen

wel goed samenwerken met iedereen

Namens FC Twente, hartelijk bedankt voor het invullen van deze vragenlijst.

Bijlage 2: BMI-scores

BMI-scores scholen

Don Boscoschool 20 April – 1 Juni 2010

Nr.	Naam	Lengte	Gewicht	BMI	Lengte	Gewicht	BMI
1	Kind 1	150.8	38.2	17%	151,1	37.6	16%
2	Kind 2	161.7	48.9	19%	162.6	48.7	18%
3	Kind 3	156	38.5	16%	156.9	38.5	16%
4	Kind 4	157.3	50.2	20%	157.5	51.7	21%
5	Kind 5	168	71.2	25%	169.6	70.6	24%
6	Kind 6	156.3	47.5	19%	156.8	47.1	19%
7	Kind 7	158.3	45.4	18%	159.6	45.6	18%
8	Kind 8	152.4	39.6	17%	153.4	39.7	17%
9	Kind 9	151.4	36.8	16%	152.1	37.4	16%
10	Kind 10	149.6	36.8	16%	150.2	38.1	17%
11	Kind 11	148.7	33	15%	150	33.4	15%
12	Kind 12	158.4	46.4	18%	159.7	46	18%
13	Kind 13	154.8	45	19%	157.5	44.4	18%
14	Kind 14	165.5	47.3	17%	166.6	47.5	17%
15	Kind 15	152.1	51.5	22%	153.3	52.1	22%
16	Kind 16	158.3	60.5	24%	158.4	61.6	25%
17	Kind 17	165.4	50.7	18%	166.7	52	19%
18	Kind 18	139.4	40.2	21%			
19	Kind 19	153	48	21%	153.5	49.2	21%
20	Kind 20	155.3	53.4	22%	155.6	51.6	21%
21	Kind 21	164.7	46.9	17%	165.6	46.7	17%

Vockerschool 20 April – 1 Juni 2010

Nr.	Naam	Lengte	Gewicht	BMI	Lengte	Gewicht	BMI
1	Kind 1	150	41.9	19%	151	44.4	19%
2	Kind 2	149.5	41.9	19%	152.2	42.1	18%
3	Kind 3	164	68.9	26%	164.6	68.1	25%
4	Kind 4	161.5	50.2	19%	162	50.8	19%
5	Kind 5	162	41.5	16%	162.6	42.1	16%
6	Kind 6	155	42	17%	156	42.4	17%
7	Kind 7	150	35.4	16%	152	37.5	17%
8	Kind 8	150.5	38.2	17%	151.5	38.7	17%
9	Kind 9	156.1	40.6	17%	157	44.1	18%
10	Kind 10	162.5	40.6	16%	162.6	42.8	16%
11	Kind 11	154.8	38.8	16%	155.3	40.8	17%
12	Kind 12	170	52.4	18%	170	54	19%
13	Kind 13	169	45	16%	169.5	44	15%
14	Kind 14	152	51	22%	153.5	50.6	21%
15	Kind 15	156.4	45.7	19%	157.4	45.5	18%
16	Kind 16	146	34	16%	146.5	36.2	17%
17	Kind 17	153.8	35.4	15%	154.5	37.5	16%
18	Kind 18	149.4	37.1	17%	150.4	37.9	17%
19	Kind 19	163.2	47.6	18%	164.8	48.5	18%
20	Kind 20	158	59.9	24%	159	63.1	25%
21	Kind 21	168.5	62.3	22%	169	62.6	22%
22	Kind 22	152	46.5	20%	153	51	22%
23	Kind 23	152.5	40.2	17%	152	41.2	18%
24	Kind 24	150.5	46.1	21%	152	45.7	20%
25	Kind 25	155.5	37.7	16%	155.6	37.2	15%
26	Kind 26	156.3	47	19%	156.5	45.4	19%
27	Kind 27	154.8	62.7	26.5%	155.5	65.3	27
28	Kind 28	155.5	51.5	21	156.5	51.4	21

Groen = normaal

Geel = te zwaar

Rood = overgewicht

Bijlage 3: SPSS – uitvoer

Scholen

Statistics

School

N	Valid	44
	Missing	5

School

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Noorderkroon	10	20,4	22,7	22,7
	Don Boscoschool	11	22,4	25,0	47,7
	De Lipper	6	12,2	13,6	61,4
	Daltonschool Hengelo-Zuid	14	28,6	31,8	93,2
	De Kubus	3	6,1	6,8	100,0
	Total	44	89,8	100,0	
Missing	System	5	10,2		
Total		49	100,0		

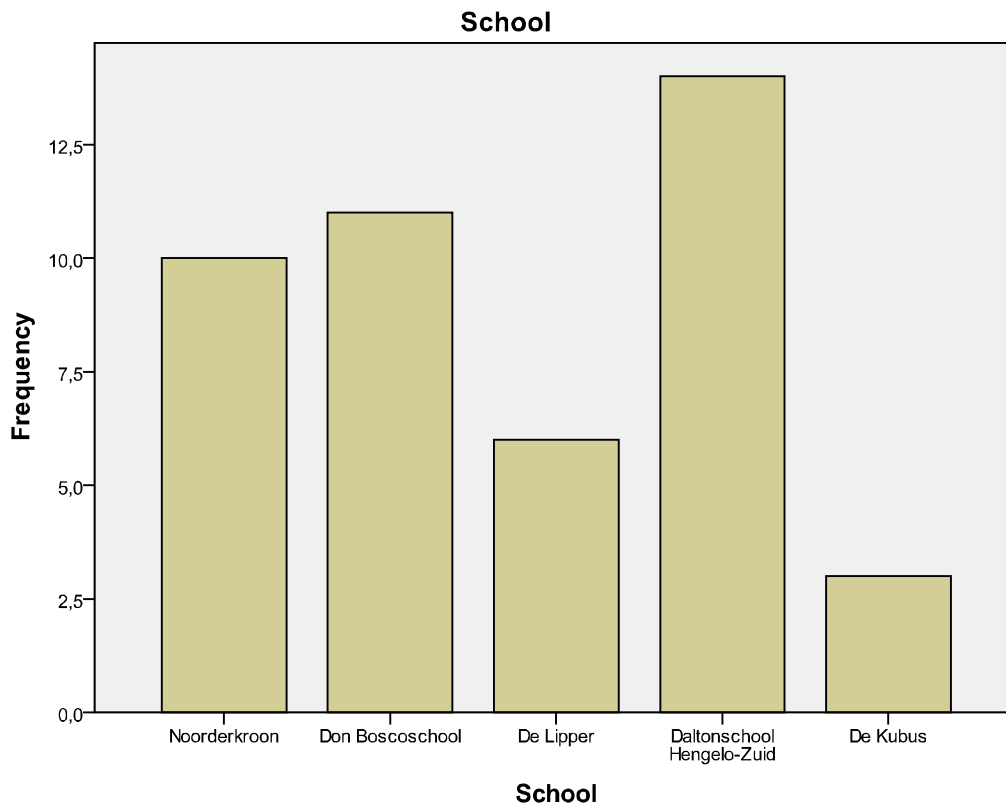
Geslacht:

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
School * Geslacht	44	89,8%	5	10,2%	49	100,0%

School * Geslacht Crosstabulation

Count		Geslacht		Total
		Jongen	Meisje	
School	Noorderkroon	5	5	10
	Don Boscoschool	7	4	11
	De Lipper	2	4	6
	Daltonschool Hengelo-Zuid	5	9	14
	De Kubus	1	2	3
Total		20	24	44

Paired samples T-test

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	GesportVoormeting	1,9722	24	1,08866	,22222
	GesportNameting	2,1042	24	,94000	,19188
Pair 2	BuitengespeeldVoormeting	2,0625	24	1,24607	,25435
	BuitengespeeldNameting	2,5972	24	1,09005	,22251
Pair 3	PCVoormeting	1,4028	24	1,14199	,23311
	PCNameting	,9236	24	,93764	,19140
Pair 4	TVvoormeting	1,9931	24	1,13197	,23106
	TVnameting	1,9444	24	1,11929	,22847

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	GesportVoormeting - GesportNameting	-,13194	,98415	,20089	-,54751	,28363	-,657	23	,518
Pair 2	BuitengespeeldVoormeting - BuitengespeeldNameting	-,53472	,96931	,19786	-,94403	-,12542	-2,703	23	,013
Pair 3	PCVoormeting - PCNameting	,47917	,85312	,17414	,11893	,83941	2,752	23	,011
Pair 4	TVvoormeting - TVnameting	,04861	,91350	,18647	-,33713	,43435	,261	23	,797